

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „РОДЕН ЕЗИК И КУЛТУРА ЗАД ГРАНИЦА“

1. НЕОБХОДИМОСТ ОТ ПРОГРАМАТА

Държавната политика по отношение на българите в чужбина е свързана със съхраняване на българското етнокултурно пространство зад граница и на националната, културната и духовната идентичност на всички български граждани по света, с опазване на етнокултурната самобитност на българите и българските общности в чужбина.

За реализацията на тази цел е необходимо да се стимулира изучаването на български език и литература, история и география на България от българите зад граница, както и провеждането на дейности, които да съдействат за съхраняване на националното самосъзнание, бит и култура.

Повишаване ефективността на обучението на българските деца в чужбина е необходимо условие за успешното им интегриране в българската образователна система след завръщането им в България. То е израз на ангажираността на българската държава за съхраняване на българския език и култура сред българските общности, установени трайно или краткосрочно в чужбина, в резултат на което една от националните програми за развитие на средното образование е посветена на стимулиране изучаването на родния език и култура зад граница.

- **Срок за изпълнение на програмата** – от 01.07.2019 г. до 30.06.2020 г.
- **Общ бюджет на програмата** – 1 500 000 лв., в т.ч.:
  - до 40 000 лв. – за мониторинг на програмата;
  - до 30 000 лв. – за разработване на онлайн обучителни материали;
  - до 4 500 лв. – за разработване на тестове и материали за кандидат-студенти от чужбина.

За нереализирани плащания по обективни причини по проекти от Националната програма „Роден език и култура зад граница“ за предходната година се предвижда резерв в размер до 2 на сто от бюджета на програмата за 2019 година.

За организиране, провеждане и участие в семинари, работни срещи, конференции и обучения се предвижда резерв в размер до 2 на сто от бюджета на програмата за 2019 година.

2. ЦЕЛИ

2.1. Обща цел:

Подпомагане обучението по български език и литература, история и цивилизация и география и икономика в частта им, отнасяща се до историята и географията на България, организирано за децата от предучилищна възраст и за учениците от I до XII клас.

2.2. Конкретни (специфични) цели:

- Подобряване на условията за осъществяване на ефективни образователно-възпитателни дейности, съдействащи за укрепване на българската духовност, за съхраняване на националното самосъзнание, бит и култура;
- Създаване на условия за популяризиране на българския език и културно-историческото наследство по света;
- Създаване на предпоставки за успешно продължаване образованието и обучението в училища в Република България при завръщане в родината.

3. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Осигуряването на условия за осъществяване на образователно-възпитателни дейности, насочени към изучаване на родния език и култура, ще гарантира постигането на следните резултати:

3.1. Обезпечаване на обучението с учебници и учебни помагала с оглед мотивиране на родителите, учениците и учителите в необходимостта от запазване на националната идентичност на подрастващото поколение и възраждане на българските корени.

3.2. Подпомагане на допълнителни училищни дейности, свързани със съхраняване на националното самосъзнание, култура и традиции (съдържанието на дейностите може да се отнася към областта на музиката, танцовото изкуство, театъра, художественото творчество, родинознанието, знанието за християнството) за съхраняване на националната, културната и духовната идентичност на българите по света.

3.3. Проходимост и адаптивност на системата на предучилищното и училищното образование и на системата на висшето образование за българите, които се завръщат в България.

4. ОБХВАТ НА ПРОГРАМАТА

Дейностите, които се финансират по програмата, са:

4.1. Подобряване на учебната среда и създаване на подходящи условия за обучение на децата и учениците по български език и литература, история и цивилизация и география и икономика в частта им, отнасяща се до историята и географията на България, чрез:

4.1.1. Осигуряване на учебници и учебни помагала (по български език и литература, история и цивилизации, география и икономика), книги от български автори, подпомагащи обучението, в т.ч. и за подготвителна група, дидактически материали, в т.ч. аудио-визуални продукти и художествена литература (съгласно учебните програми по български език и литература).

4.1.2. Осигуряване на средства за транспортиране на учебници и учебни помагала, закупени от България.

4.2. Подобряване качеството на обучението:

4.2.1. Провеждане на обучението по български език и литература и по история и цивилизации и география и икономика в частта им, отнасяща се до историята на България и географията на България, съгласно учебни програми за обучението, организирано в чужбина, както следва:

Български език и литература

- I, II, III и IV клас – от 108 до 120 часа годишно за всеки клас;
- V, VI и VII клас – от 102 до 120 часа годишно за всеки клас;
- VIII, IX и X клас – от 72 до 90 учебни часа годишно за всеки клас;
- XI клас – 72 учебни часа годишно за всеки клас;
- XII – 62 учебни часа годишно.

История и цивилизации

- V, VI и VII клас включително – общо 102 учебни часа за трите класа;
- XI клас – 72 учебни часа годишно;

География и икономика

- V, VI и VII клас включително – общо от 81 до 102 учебни часа за трите класа;
- X клас – 54 учебни часа годишно.

4.2.2. Подготовка на деца от подготвителна група (4 – 7-годишни) по образователно направление „Български език и литература“ – до 4 педагогически

ситуации седмично с продължителност от 20 до 30 минути (до 124 педагогически ситуации годишно).

4.2.3. Подготовка на кандидат-студенти за продължаване на образованието във висши училища по:

- български език и литература – до 100 учебни часа годишно;
- история и цивилизация (в частта, отнасяща се до история на България) – до 80 учебни часа годишно;
- география и икономика (в частта, отнасяща се до география на България) – до 80 учебни часа годишно.

4.2.4. Усъвършенстване на подготовката и повишаване на квалификацията на учителите за постигане на по-добри резултати чрез осигуряване на абонамент на педагогически издания от България.

4.3. Съхраняване на националната, културната и духовната идентичност на българските граждани по света, опазване на етнокултурната самобитност на българите и българските общности в чужбина чрез:

4.3.1. Създаване на клубове по интереси в областта на родинознанието (роден край, български исторически факти и личности, български исторически и природни забележителности, човекът и обществото, знания за християнството), културата, фолклора, традициите на българите, на танцови, вокални и театрални състави, школи и др. с общ годишен хорариум до 100 учебни часа.

4.3.2. Осигуряване на фолклорни костюми и народни музикални инструменти.

4.3.3. Осигуряване на средства за транспортиране на фолклорни костюми и народни музикални инструменти, закупени от България.

Отчитането на предоставените средства се извършва съгласно Правила за отчитане на дейността и на средствата, предоставени за учебната 2019/2020 година по Националната програма „Роден език и култура зад граница“, одобрени със заповед от министъра на образованието и науката.

5. БЕНЕФИЦИЕНТИ

5.1. Организации на българи в чужбина, регистрирани съгласно изискванията на държавата по регистрация, които имат право на образователно-културна дейност – за дейностите по т. 4.1., т. 4.2. и т. 4.3.

5.2. Задгранични представителства на Република България в чужбина – за дейностите по т. 4.1., т. 4.2. и т. 4.3.

5.3. Български православни църковни общини в чужбина – за дейностите по т. 4.1., т. 4.2. и т. 4.3.

5.4. Българските държавни училища в чужбина – за дейности по т. т. 4.1, 4.2.4. и 4.3.

Бенефициентите може да кандидатстват за една, няколко или за всички допустими дейности.

Бенефициентът може да кандидатства само за дейност по т. 4.2.1. – провеждане на обучение по история и цивилизации и по география и икономика в частта им, отнасяща се до историята и географията на България, и/или за дейност по т. 4.3., свързана със съхраняване на националното самосъзнание, култура и традиции. В тези случаи представя декларация, че децата/учениците, включени в обучението и/или в допълнителните училищни дейности, се обучават по български език в местно училище.

6. ДЕЙНОСТИ ПО ПРОГРАМАТА

6.1. Описание на дейността

В 14-дневен срок след одобряване на програмата от Министерския съвет Министерството на образованието и науката (МОН) публикува на електронната си страница условията за кандидатстване, информация за лицата за контакт и правила за отчитане по проектите.

Бенефициентът кандидатства със свой проект в МОН. Всеки проект включва комплекс от дейности, които трябва да доведат до постигане на заложените цели. Бенефициентът описва подробно в проекта дейностите, за които иска финансиране.

Учебните програми, по които се осъществява обучението, се публикуват на електронната страница на МОН, рубрика *За българите зад граница*, подрубрика *Роден език и култура зад граница*.

6.2. Принципи на финансиране

Не се допуска финансиране на бенефициенти по програмата, включени в Списъка на българските неделни училища в чужбина по Постановление № 90 на Министерския съвет от 29 май 2018 година за българските неделни училища в чужбина.

При невъзможност да бъдат финансирани всички дейности по одобрените проекти комисията по т. 6.5. приоритетно предлага за финансиране дейностите по т. 4.1 и 4.2.

При необходимост комисията по т. 6.5. може да прави корекции на заложените в проектите суми в съответствие с посочените изисквания в националната програма.

Средствата по одобрените проекти се превеждат на бенефициентите по банков път, след като изпратят финансовата идентификация съгласно т. 6.7.7. на посочените в електронната страница на МОН електронни адреси.

Условията, при които се допуска прехвърляне на средства от една дейност към друга, се регламентират в Правила за отчитане на дейността и на средствата, предоставени за учебната 2019/2020 година по Националната програма „Роден език и култура зад граница“, които се одобряват със заповед на министъра на образованието и науката.

Невъзстановените от бенефициентите суми (от неизразходвани средства и непризнати от комисията по т. 6.5. разходи) по проекти от Националната програма „Роден език и култура зад граница“ от минали години се прихващат от плащанията по одобрените проекти на бенефициентите за 2019 година.

Бенефициенти, които не кандидатстват с проект за учебната 2019/2020 година, са длъжни да възстановят неизразходваните средства или непризнатите разходи по проекта.

6.3. Допустимо максимално/минимално финансиране и др.

Максималната стойност на един проект е 40 000 лв., но не повече от 200 лева на:

- дете/ученик;
- кандидат-студент;
- дете/ученик включен в допълнителни училищни дейности, свързани със съхраняване на националното самосъзнание, култура и традиции.

В случай че бенефициент кандидатства само за дейност по т. 4.3. и/или за дейност по т. 4.2.1. в частта обучение по история на България и география на България, следва да представи декларация, че децата/учениците, включени в допълнителни училищни дейности, свързани със съхраняване на националното самосъзнание, култура и традиции и/или в обучение по история и цивилизации и география и икономика в частта им, отнасяща се до историята и географията на България, се обучават по български език в местно училище.

Размерът на лекторския час е до 30 лева (осигурителните вноски върху възнагражденията са за сметка на бенефициента и лицата).

6.4. Етапи на финансиране

Одобрените проекти се финансират авансово в размер 70 на сто от одобрените проектни суми в срок до три месеца от одобряването на проекта.

Окончателното разплащане в размер на 30% от одобрените проектни суми се извършва до 30.11.2019 г. след представяне в МОН на информация за настъпили промени в декларираните обстоятелства при кандидатстването на бенефициента по програмата.

6.5. Оценяване на проектите

Разглеждането и оценяването на проектите се извършват от междуведомствена комисия, определена със заповед на министъра на образованието и науката, с участието на представители от Министерството на образованието и науката, Министерството на външните работи, Министерството на културата и Държавната агенция за българите в чужбина до 30 работни дни след крайния срок за подаване на проектите.

Не се допускат до оценяване проекти, които са постъпили в МОН след определения краен срок за подаване на проектните предложения и към които не са приложени необходимите документи по т. 6.7.

Информацията за одобрените проекти се публикува на електронната страница на МОН.

6.6. Критерии за оценка

6.6.1. Съответствие на проекта с целите на програмата.

6.6.2. Целесъобразно и ефективно разпределение на средствата.

6.6.3. Прилагане на принципа на споделената отговорност в цялостната дейност на бенефициента (налични ресурси, подкрепящи организации и институции).

6.6.4. Перспективи за бъдещото развитие на училището (устойчивост на резултатите от проекта).

6.7. Процедура

Съобразно дейностите, за които кандидатства, бенефициентът представя следните документи:

6.7.1. Формуляр за кандидатстване и приложенията към него (по образец):

6.7.2. Документ за регистрация на бенефициента в официален превод на български език – за бенефициентите по т. 5.1. и по 5.3.

6.7.3. Списък на учителите, които ще провеждат обучението, и на ръководителите на допълнителни училищни дейности, свързани със съхраняване на националното самосъзнание, култура и традиции с приложени към него документи за завършено образование по съответна специалност. Списъкът следва да съдържа информация за учебните предмети, по които ще преподава учителят, и за допълнителните училищни дейности, свързани със съхраняване на националното

самосъзнание, култура и традиции, които ще организира и провежда съответният ръководител.

6.7.4. Списъци на децата/учениците/кандидат-студентите, включени в обучение по т. 4.2. и в допълнителни училищни дейности по т. 4.3., с пълните им имена по класове/групи и с година на раждане (по образец).

6.7.5. Декларация от бенефициента, че е осигурена материална база за провеждане на обучението (свободен текст).

6.7.6. Годишно тематично разпределение на учебното съдържание за кандидат-студентските курсове по български език и литература, по история и цивилизации и география и икономика в частта им, отнасяща се до историята и географията на България.

6.7.7. Финансова идентификация на банковата сметка, подписана и подпечатана от обслужващата банка, съдържаща името на бенефициента, изписано на латиница, името на банката, изписано на латиница, SWIFT кода на банката или друг идентификационен номер за банките извън SWIFT системата, IBAN или номера на сметката на бенефициента.

6.7.8. Писмо от представителя на задграничното представителство на Република България за удостоверяване на обстоятелството, че бенефициентът може да осъществява дейностите, за които кандидатства в съответната държава.

6.7.9. Декларация от бенефициента, в случай че кандидатства само за дейност по т. 4.2.1 в частта обучение по история на България и география на България и/или за дейност по т. 4.3., че децата/учениците, включени в обучението по история и цивилизации и география и икономика в частта им, отнасяща се до историята и географията на България, или в допълнителните училищни дейности, се обучават по български език в местно училище (свободен текст).

Всички необходими документи се предоставят на български език. В случай че оригиналът е на друг език, той се придружава с неофициален превод на български език, заверен от бенефициента, с изключение на документа за регистрация на бенефициента, който се представя в официален превод.

Всички документи, с изключение на тези по 6.7.2. и т. 6.7.8., следва да са заверени с подпис и печат на бенефициента на всяка страница.

Проектите се подават на хартиен носител в Министерството на образованието и науката в срок 30 календарни дни след публикуване на програмата и на формуляра за кандидатстване на електронната страница на Министерството на образованието и науката.

Бенефициентите в срок до 15.10.2019 г. чрез електронната система представят актуална информация за дейността на българското неделно училище в чужбина.

Отчет за изпълнението на проекта се представя в Министерството на образованието и науката до 31.07.2020 г. на хартиен носител. Отчетът за изпълнението на проекта трябва да съдържа финансова част и съдържателна част (описание на извършените дейности по проекта).

За резултата от изпълнението на програмата Министерството на образованието и науката изготвя отчет, който съдържа:

- информация за изпълнението съгласно заложените показатели;
- информация за резултатите от извършения мониторинг;
- информация за разходите.

Отчетът се публикува на електронната страница на Министерството на образованието и науката.

6.8. Други специфики

Обучението, допълнителните училищни дейности, свързани със съхраняване на националното самосъзнание, култура и традиции, и кандидат-студентските курсове се организират и провеждат за най-малко 10 деца/ученици или за най-малко 8 кандидат-студенти.

Самостоятелни паралелки/групи в случаите, когато се провежда обучение, се формират при наличие на най-малко 10 ученици/деца за съответния клас/съответната група и на най-малко 8 кандидат-студенти за съответната група.

На учениците, завършили обучение по български език и литература, по история и цивилизации и по география и икономика в частта им, отнасяща се до историята и географията на България, се издава удостоверение за проведено обучение, подписано от учителя и ръководителя на организацията/институцията.

За дейностите по програмата бенефициентите водят и съхраняват следната задължителна документация:

- книга за взетите учебни часове и допълнителни училищни дейности, свързани със съхраняване на националното самосъзнание, култура и традиции със следните реквизити: имена на децата/учениците, дата, час (време на провеждане на урока или занятието), клас, учебен предмет, тема на урока/занятието, име на учителя/ръководителя, подпис на учителя/ръководителя; в книгата се отразяват отсъствията на децата/учениците от учебните часове и/или от допълнителните училищни дейности;

- инвентарна книга със следните реквизити: № по ред, дата на регистриране в инвентарната книга, документ № и дата, наименование на артикула, количество, единична цена, обща сума;

- декларации от родителите на децата/учениците, че са съгласни децата им да участват в учебни и/или в допълнителни училищни дейности, свързани със съхраняване на националното самосъзнание, култура и традиции, осъществяващи се от съответната организация/институция;

- регистрационна книга за издадените удостоверения за проведено обучение със следните реквизити: № по ред, регистрационен №, дата на издаване, име на ученика, дата раждане, място на раждане, документът удостоверява завършено обучение по...за ...клас, подпис на ученика (родителя/настойника).

Представляващият организацията/институцията определя лице (лица), което да отговоря за воденето и съхраняването на документацията, и мястото за съхраняването ѝ. Срокът за съхраняване на документацията е не по-малко от 5 години.

Не се приемат проекти и отчети, изпратени по електронен път или с обявена стойност на пратката. Същите следва да се изпращат на адрес: София 1000, бул. „Княз Дондуков“ № 2А, Министерство на образованието и науката (за Националната програма „Роден език и култура зад граница“).

7. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА И ИНДИКАТИВНИ ПАРАМЕТРИ

7.1. Качествени:

- Подобро условия за осъществяване на образователно-възпитателни дейности по роден език и култура с българските деца/ученици в чужбина;
- Създадени подходящи условия за провеждане на допълнителни училищни дейности, свързани със съхраняване на националното самосъзнание, култура и традиции с българските деца/ученици в чужбина;
- Повишена резултатност от обучението по изучаваните учебни предмети;
- Популяризиране на българския език зад граница;
- Създадени предпоставки за успешно продължаване на образованието и обучението в училища в Република България при завръщане на българските деца в родината;

- Повишаване степента на удовлетвореност на родителите от организацията и провеждането на дейностите по проекта.

7.2. Количествени:

- 90 бенефициенти, участвали с проекти;
- 10 000 деца и ученици/кандидат-студенти, участвали в обучението по български език и литература, по история и цивилизации и по география и икономика;
- 3 000 деца и ученици, участвали в допълнителни училищни дейности, свързани със съхраняване на националното самосъзнание, култура и традиции.

8. МОНИТОРИНГ

При реализацията на програмата се осъществява мониторинг на две нива:

1. Проверки, анализи, изготвяне на отчети и доклади, базирани на пряката и на обратната връзка между лицата и организациите, имащи отношение по изпълнението на програмата, осъществени от Министерството на образованието и науката и Министерството на външните работи, чрез задграничните представителства на Република България в чужбина, за целите на програмата, извън основните им задължения по функционални характеристики, ресурсно и материално осигурени за сметка на програмата.

2. Министерството на образованието и науката извършва мониторинг и контрол по изпълнението на финансовата, съдържателната и организационната част на проектите на бенефициентите, по законосъобразното и целесъобразното разходване на средствата, като мониторингът се осъществява чрез:

- тематични и текущи проверки;
- проверки по жалби и сигнали, постъпили в Министерството на образованието и науката;
- срещи и анкети с родителите на децата/учениците;
- срещи с екипа за управление на проекта;
- срещи и анкети с учителите и с ръководителите на допълнителни училищни дейности, свързани със съхраняване на националното самосъзнание, култура и традиции;

- посещения на учебни часове и на допълнителни училищни дейности, свързани със съхраняване на националното самосъзнание, култура и традиции;
- срещи с представители на бенефициентите.

За резултатите от извършения мониторинг и контрол се съставят:

- доклад до министъра на образованието и науката;
- карта за извършена проверка на място;
- писмо до бенефициента;
- писмо до задграничното представителство на Република България в съответната държава.

При констатирана липса на учебна/допълнителна училищна дейност, свързана със съхраняване на националното самосъзнание, култура и традиции, бенефициентът възстановява цялата получена сума по одобрения проект или част от нея.

9. ДЕМАРКАЦИЯ

Средствата по националната програма не може да се използват за дейности, финансирани от фондовете на Европейския съюз, друго национално финансиране, както и други донорски програми.